

BAŠTINA *sjeveroistočne Bosne*

BROJ 8

Aneta JOKIĆ, inženjer građevinarstva

**STANOVNIŠTVO TUHOLJA – HISTORIJSKA GRAĐA, KNJIGA 2, SAKIB
SOFTIĆ
(PRIKAZ)**

Knjiga „Stanovništvo Tuholja – historijska građa“, izdata je 2016. godine od strane JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Tuzlanskog kantona. Autor je ovim istraživanjem želio saznati nešto više o prošlosti te sačuvati i prenijeti sjećanje na jedno vrijeme i ljude u tom vremenu.

Centralni predmet istraživanja su ljudi i to pretežno muslimansko stanovništvo, jer autor sam kaže kako nije imao dovoljno informacija za kvalitetan doprinos po pitanju pravoslavnog stanovništva. U knjizi su izloženi podaci kojima se mogu pratiti demografske promjene, porast i pad stanovništva u određenom periodu.

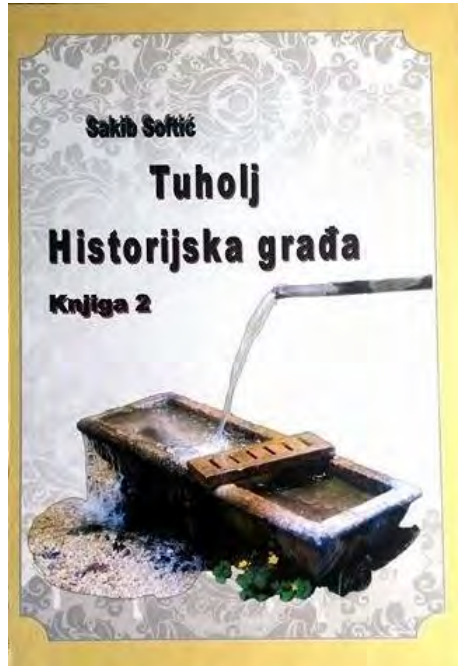
Tuholj – historijska građa, knjiga 2, pisana je na 271 stranici i tiskana u 200 primjeraka. Podijeljena je na 35 poglavlja. U uvodnom dijelu (str. 3-17) autor se bavi geografskim položajem područja Tuholj, arheološkim nalazima, stanovništvom te nacionalnom i vjerskom strukturom stanovništva.

Područje Tuholja obuhvata četiri katastarske općine i to: KO Tuholj, KO Mladevo-Olovci, KO Vranovići i KO Brateljevići. Po turskim i austrijskim zemljišnim knjigama Tuholj je označavan kako džemat ili općina u nahiji, odnosno kadiluku, a kasnije u kotaru Kladanj.

Naziv Tuholj, kao i nazivi pojedinih lokaliteta su stari i neizmjenjeni. Vuku porijeklo iz srednjovjekovne bosanske države, ali i iz starijih vremena, što se može utvrditi za svaki pojedini lokalitet.

U poglavlju 4, koje se bavi stanovništvom Tuholja autor ukazuje na materijalne dokaze o postojanju naselja u srednjem vijeku, o čemu svjedoče stećci na Kumanu te drugi nadgrobni spomenici. Na najstariji nišan upisana je 1161. hidžretska godina, što odgovara 1747/8. godini po gregorijanskom kalendaru.

U dva navrata od srednjeg vijeka pa do najnovijih vremena Tuholj je ostajao gotovo bez stanovnika. To je posljedica rata, gladi ili preseljenja stanovništva u

pogodnije krajeve. Danas stanovništvo Tuholja čine doseljenici u 19. vijeku. Prezimana familija su se ustalila tek dolaskom Austro-Ugarske, dok su neke familije donijele svoja ukorijenjena prezimena na osnovu čega se može utvrditi njihovo porijeklo.

Višedecenijsko interesovanje za nacionalnu i vjersku strukturu stanovništva Tuholja autor je predstavio u petom poglavlju ove knjige. Tekst koji je autor dobio od Zijada i Vahida Halilovića, a koji su ga dobili od svećenika iz Živinica, govori o tome da je Tuholj nekada bio samostalna župa, ali nije imao crkvu. Ukoliko je katolička župa i postojala nastala je tek poslije XVII stoljeća, budući da je Tuholj u srednjem vijeku bio uporište Crkve Bosanske. Nakon nestanka katolika iz Tuholja pojavljuju se i pravoslavci, mada nije poznato gdje su se prvo doselili.

Činjenica je da su sva sela na području Tuholja u XVIII vijeku bila muslimanska. Masovna islamizacija u većem dijelu Bosne koji je potpao pod otomansku upravu se desila u vrlo kratkom periodu. Niti jedna od religija nije bila ukorijenjena, narod je uglavnom bio neuk i ravnodušan spram vjerskih dogmi.

U šestom poglavlju (str. 12-16) dati su popisi stanovništva za vrijeme Austro-Ugarske (1879. godina), Kraljevine SHS (1921. godina), SFRJ (1948. godina) te popis stanovništva BiH iz 2013. godine.

Za vrijeme Austro-Ugarske, popis iz 1879. godine pokazuje da je stanovništvo Tuholja uglavnom bilo pravoslavno, dok je iz popisa za vrijeme Kraljevine SHS iz 1921. godine vidljiv porast muslimanskog stanovništva. Porast muslimanskog i opadanje pravoslavnog stanovništva vidljivi su i iz popisa stanovništva za vrijeme SFRJ. Podaci popisa iz 2013. godine nisu prikazani.

U sedmom poglavlju Tuholj – historijska građa, knjiga 2, (str. 17-43), prikazano je 35 (trideset i pet) priča. To su priče o istorijatu Tuholja koje je autor prikupio iz razgovora sa ljudima te njihove priče prenio u izvornom obliku i riječima koje su i oni sami upotrebljavali. Priče govore o broju stanovnika Tuholja, porodicama koje su boravile na ovom području, rodbinskim vezama te nedaćama koje su ih zahvatile. Također se može vidjeti i porijeklo pojedinih prezimena te odakle se stanovništvo doseljavalo u Tuholj. Geografski položaj Tuholja uvjetovao je pravljenje puta kojim je prolazio karavan soli, a vodio je do Tuzle.

U osmom poglavlju knjige (str. 45-49) prikazani su stari mlinovi u Tuholju i druge znamenitosti. Uz opise pojedinih znamenitosti priložene su i fotografije. Značajni su: Mlinovi na rijeci Osici, mlinovi na Goletskoj Rijeci, izvori u Suljićima, Kadijin mezar, čitaonica u Pauču, džamija u Tuholju.

U devetom poglavlju „Goletići u Đurđeviku“, autor je nastojao pronaći vezu između Goletića u Tuholju i Goletića u Đurđeviku. Tri su familije Goletića u Đurđeviku, što je autor saznao od Nusreta Goletića, ali one nisu ni u kakvom srodstvu. Jedna od njih vuče porijeklo iz Tuholja, a druge dvije su starosjedioci u Đurđeviku.

Groblja u Tuholju opisana su u desetom poglavlju knjige (str. 51-61), ima ih deset. Većina ljudi sahranjena na ovim grobljima je iz Tuholja koje je i sam autor poznao. Uočljivo je da je u prvoj fazi islamizacije posvećena velika pozornost grobljima i

sjećanju na umrle. Nakon perioda zapuštanja grobalja, ponovo se pristupa njihovom održavanju kao izrazu poštovanja prema mrtvima.

Na groblju u Softićima ima 14 grobova. Najstariji grob je Softić Hume r. Selimović (1900-1952). Groblje Suljić broji 76 grobova, najstariji je grob Gogić Abdurahmana (1869-1941).

Groblje u Podbaščama se proteže na velikom prostoru i sastoji se od starog i novog groblja. U lošem je stanju jer kroz groblje prolazi i kolski put. Broji 8 grobova, a na ovom se groblju nalazi i mezar Avdić Avde (1892-1952), sin Bege, čijom smrću izumire ova stara familija. Groblje Žgare ima 59 grobova, od kojih je najstariji grob Softić Emina (1911-1989). Džamija – novo groblje broji 34 groba, najstariji je Turalić Šaban (1921-2001). Najviše grobova, 137, ima na starom groblju – Džamija od kojih je najstariji Mešković r. Kamenjašević Hata (1900-1936).

U Pauču se nalazi više groblja od kojih neka nisu aktivna. Sva su namijenjena za sahranjivanje samo pripadnika jedne familije. Groblje Halilović-Gromulja ima 39 grobova, od kojih je najstariji Halilović r. Mulić Fata (1879-1951). Groblje Jusipović ima 34 groba, najstariji grob je Jusupović Džemila, kći Habiba (1925-1944). Groblje Selimović i Karaći ima 30 grobova, najstariji pripada Selimović r. Hajdarević Fatima (1858-1932).

Zaklani i spaljeni stanovnici Tuholja i okolnih sela u štali Mehmeda Meškovića 1941. godine tema je jedanaestog poglavlja knjige. Autor je pokušao rekonstruirati imena ubijenih na osnovu izvještaja i kazivanja Rasima Softića, preuzetih iz knjige Kladanj, Muhameda Muhića. Autor je naveo imena 33 žrtve zločina nad stanovništvom Tuholja iz 1941. godine.

U dvanaestom poglavlju (str. 63-67), autor je dao prikaz iz matične knjige umrlih. Nastojao je prikupiti što više podataka o ljudima koji su živjeli na području Tuholja. Upisom rođenja i smrti bavile su se vjerske zajednice za period do Drugog svjetskog rata. Autor naglašava da sve podatke sadržane u matičnim knjigama treba tretirati kao djelimične, jer nisu upisivana sva rođena i umrla djeca, kao ni sve umrle odrasle osobe. U knjizi je autor naveo upisane u: matičnu knjigu umrlih 1946-1952, u Knjigu II zajedničku, matičnu knjigu umrlih Tuholj 1957-1969 te u matičnu knjigu umrlih-bez ikakvog daljeg teksta. U ovoj zadnjoj knjizi, kako autor navodi, nisu sadržani svi umrli u periodu na koji se ova knjiga odnosi.

Zajedničke fotografije se nalaze u trinaestom poglavlju. Odnose se na 1976. godinu, 2014. godinu i 1969. godinu.

Osnovna škola i fotografije generacija date su u poglavlju četrnaest – Osnovna škola u Tuholju. Autor ističe da je osnovna škola u Tuholju najvažnija institucija koja je ikad postojala na tom području. Započela je sa radom nakon Drugog svjetskog rata i više puta je dograđivana.

U ostalim poglavljima knjige autor je dao prikaz ljudi koje pamti i fotografija pojedinih porodica. Tako se mogu vidjeti fotografije porodica Goletić, Mešković, Suljić i

Softić te pročitati imena koja autor pamti i koje je naveo. Mogu se vidjeti fotografije i imena ljudi iz Pauča i Tuholja.

Knjiga Tuholj – Historijska građa, knjiga 2, sadrži sjećanje na jedno vrijeme i ljude koji su njemu živjeli. Izložena je cjelovita priča o dešavanjima na području Tuholja i njegovim stanovnicima od srednjeg vijeka pa do današnjih dana.

Nakon objavljivanja knjige Stanovništvo Tuholja, knjiga 1, koju je također izdao JU Zavod za zaštitu i korištenje kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa TK, autoru je ostalo jako puno materijala koje je nastojao sistematizirati i naći im mjesto u knjizi 2. Stanovništvo Tuholja se „istopilo“ posljednjih dvadeset godina, a autor nastoji na ovaj način sačuvati sjećanje na te vrijedne ljude i njihove živote.